

перелік податків, замість яких сплачується єдиний податок, ставки, граничний обсяг виручки, який дозволяє застосовувати спрощену систему тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Крюкова С., Пізик І. Уряд ліквідує спрощену систему оподаткування у 2007 році // Юридична газета. – 2006. – № 21 (89). – С. 1-3.
2. Закон України "Про державну підтримку малого підприємництва" № 2063-III від 19.10.2000 // Галицькі контракти. – 2000. – № 47. – С. 7-15
3. Указ Президента України "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва" № 727/98 від 03.07.98 // Офіційний вісник України – 1998. – № 27 – С. 9-17
4. Закон України "Про податок на додану вартість" №

168/97-ВР від 03.04.97 // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 21 – С. 21-82

5. Ганущак Ю І. Проблемні питання функціонування спрощеної системи оподаткування в Україні (єдиний податок) // Податковий-банківський-митний Консультант. – 2007. – № 2. – С. 8-10

6. Спрощена система оподаткування: якою вона буде, якщо буде взагалі // Консультант приватного підприємця. – 2006. – № 20. – С. 14-16

7. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Концепції реформування податкової системи" № 56-р від 19.02.2007 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 13. – С. 12-21

8. Кононенко В. Реформування спрощеної системи оподаткування – необхідна умова функціонування та розвитку дрібного бізнесу в Україні // Консультант приватного підприємця. – 2003. – № 4. – С. 19-21.

ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ МАТЕРІАЛЬНИХ ЗАПАСІВ З УРАХУВАННЯМ ВИМОГ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

К.Л. Багрій. Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ.

В другій половині ХХ століття у промислово-розвинутих країнах спостерігався процес поділу бухгалтерського обліку на фінансовий і управлінський. У результаті ці два види обліку сформувалися як самостійні напрямки, що мають як розходження, так і загальні точки дотику, які продовжують взаємодіяти. У вітчизняній літературі багато відомих вчених досліджували дану проблематику: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, І.І. Бежин, А.В. Зеленков, М.А. Латкін, М.М. Митрахович, Б.Ф. Григорьев, В.П. Завгородній, Н.С. Лисиціан, Д.Р. Міддлтон, Б.Є. Нідлз, Ю.В. Пономарьова, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко, В.М. Шаповал, Я.В. Соколов, В.Ф. Палій, В.В. Палій, М.З. Пізенгольц, А.Х. Рахметов, В.Б. Івашкевич, А.Д. Шеремет, В.Є. Керімов і інші.

В англійських країнах, де і сформувався сучасний управлінський облік, сприймають його як самостійну дисципліну і наголошують на розходженнях між ним і фінансовим обліком. Розходження виникають у веденні обліку, у складі користувачів, спрямованості тимчасового вектора, використовуваних вимірників, у формі і складі вихідної інформації й ін. [3].

Як загальну ідею, що з'єднує ці два різновиди бухгалтерського обліку, варто назвати, що облік не самоціль, а засіб для досягнення успіху підприємства в бізнесі. На цьому заснований взаємозв'язок видів обліку в обліково-аналі-

тичній системі. Стратегія компанії повинна розглядатися як сполучна ланка фінансового й управлінського обліку. З одного боку, новий підхід до управлінського обліку передбачає використання підприємством інформації про витрати для свого стратегічного планування і контролю. З іншого боку, фінансовий облік компанії можна інтерпретувати як інформаційне відображення здійсненої і планованої стратегії. Але в даний час це інформаційне відображення носить неповний, часом неявно виражений характер

Традиційно прийнято вважати, що фінансовий облік орієнтований на зовнішніх користувачів, а управлінський - на внутрішніх. Тенденції останнього часу свідчать, що зовнішні користувачі стали більше цікавитися інформацією, що раніше відносилася безпосередньо до управлінського обліку.

Основною метою управлінського обліку є калькулювання собівартості, виконання альтернативних розрахунків.

Це визначається тим, що попередником управлінського обліку є виробничий облік. Система виробничого обліку ставить основну мету визначення витрат на виробництво і витрат на одиницю продукції. На сьогоднішній день виробничий облік покликаний стежити за витратами виробництва, аналізувати причини перевитрат в порівнянні з попередніми періодами, чи кошторисними прогнозами, а також виявляти можливі резерви економії. Він по-

винен відбивати всі процеси, пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції на підприємстві [1].

Управлінський облік перетинається з фінансовим у частині обліку витрат, розходження полягає в методах обліку витрат: у першому випадку мова йде про аналітичний облік, у другому випадку - про синтетичний.

Головне правило управлінського обліку заключається в максимізації корисності бухгалтерської інформації при прийнятті рішень керівництвом фірми. Рішення цієї задачі покладені на бухгалтерів-аналітиків (бухгалтерів-менеджерів). У функції бухгалтера-аналітика входить одержання інформації з даних бухгалтерського обліку для планування, контролю і стимулювання.

Управлінський облік матеріальних запасів пов'язаний з трьома моментами [2]:

- управління матеріальними запасами в частині обліку й аналізу витрат, пов'язаних з їх придбанням;
- управління матеріальними запасами з погляду їх оптимальної величини;
- управління матеріальними витратами як складової виробничої собівартості виробленої продукції.

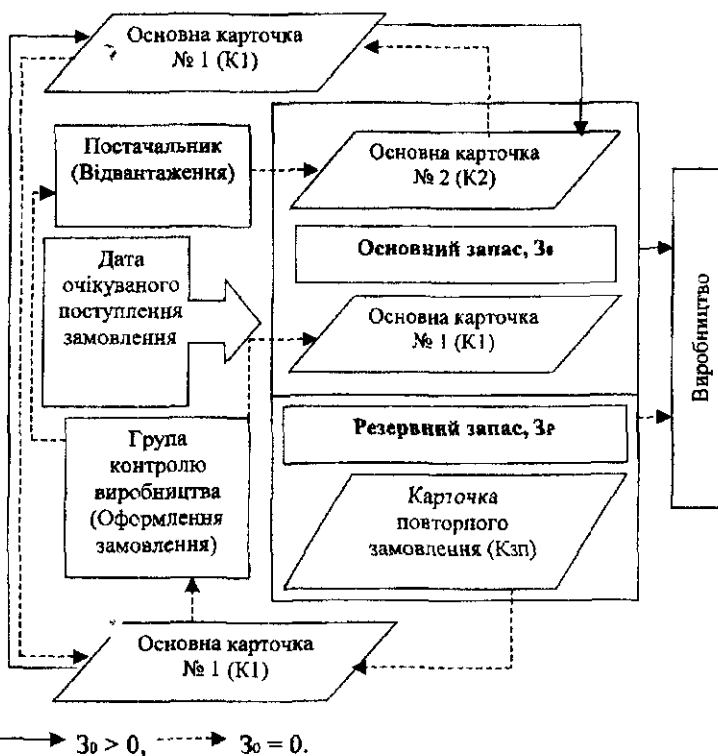
Управління матеріальними запасами у своїй першій фазі сполучено з класифікацією витрат, пов'язаних зі створенням і збереженням матеріалів.

Відповідно до цілей управління класифікація заснована на наступних принципах: по компонентах витрат; по ступеню впливу; стосовно обсягу поставчань; по видах робіт; по місцях виникнення витрат.

Визначення необхідного розміру матеріальних запасів є другим аспектом управлінського обліку матеріальних запасів.

Рівень запасу матеріалів залежить від термінів їх надходження і витрачання. При обробці на комп'ютерах замість карток складського обліку досить переглянути залишки матеріальних запасів і замовлення по них. Невідповідність між попитом виробництва і пропозицією складу усувається шляхом подачі заявки у відділ поставчання на визначену кількість у розмірі повторного замовлення. Якщо діє комп'ютеризована система, то комп'ютер автоматично друкує заявку, коли рівень запасу досягає критичного значення. Практика показує, що на складах можуть бути допущені помилки, що впливають на розмір замовлення матеріальних запасів.

Для виявлення неточних записів і інших помилок існує спеціальна система обліку, що поєднує функції контролю запасів і контролю виробництва (рис. 1).

Мал. 1. Духбункерна система обліку і контролю матеріальних запасів

Сутність системи полягає в двухбункерному збереженні запасів. При цьому комірник повинен вести основну картотеку по основному запасу (Z_0), де кожне найменування матеріалів представлено двома основними картками (K1 і K2).

Крім цього, мається картка повторного замовлення ($K_{зп}$), вкладається в пакет резервного запасу (Z_r). У пакеті резервного запасу знаходиться надійно упакована чи ізольована партія матеріалів, що відповідає повторному замовленню для даного найменування. Пакет з резервним запасом можна роздрукувати, тільки коли $Z_0 = 0$ і витратити цей запас на задоволення потреб доти, поки не буде замовлена чи виготовлена нова партія. Коли маркірувальник запасів відкриває пакет з резервним запасом, він повинен перенести вкладену в нього картку повторного замовлення в окрему шухляду для повторних замовлень.

Пропонована схема оформлення нового замовлення полягає в наступному: з основної картотеки вилучається одна з двох основних карток (K2), пов'язаних з даним найменуванням, а на іншій картці (K1), що постійно знаходиться в основній картотеці, відзначається очікувана дата прибуття нової партії, вилучена з основної картотеки картка ставиться в щотижневу картотеку „проблем” відповідно до очікуваної дати прибуття нового замовлення. Картка повторного замовлення ($K_{зп}$), вилучена з упакування непорушного запасу, передається групі контролю виробництва. Ця група завершує процес оформлення нового за-

мовлення, підготувавши всі необхідні замовлення цехам і на сторону.

Після прибуття замовлення від постачальника на склад у пакет вкладається нова картка повторного замовлення, виготовлена групою контролю виробництва, відповідно до попередньої картки повторного запасу. Потім комплектується новий пакет неперушного запасу і замовлення надходить на збереження. Одночасно склади передають копію звіту про виконання замовлення, що посилається разом із замовленням складу групі обліку запасів, щоб вона вилучила основну картотеку і відзначила дату одержання замовлення на картці, що залишилася в головній картотеці.

Картотека „проблем” в основному служить засобом подвійного контролю для того, щоб уникнути спізнілого прибуття матеріалів. Для дефіцитних матеріалів можна визначити найбільш ранні терміни прибуття; картотека нагадує також, що необхідно ужити заходи для прискорення доставки, якщо матеріали не придуть вчасно.

До введення системи двохбункерного збереження на досліджуваних підприємствах відзначалося збільшення числа заявок на термінове придбання матеріалів і ріст (на 5-10%) витрат, пов'язаних з терміновим придбанням і збереженням несподіваного (непланованого) росту складських запасів, і в цілому значне підвищення витрат проти кошторисів витрат [1].

Запропонована система дає зниження дефіциту матеріалів до 0,5-0,75% на місяць.

Після надходження замовлення запис про прибулі матеріальні запаси вноситься у відповідну графу накопичувальної відомості, де відбиваються дані про матеріальні запаси.

З проблемою визначення розміру запасів пов'язана необхідність бюджетного планування потреби в основних матеріалах, що є частиною змінних витрат підприємства, що відноситься на витрати оборотних коштів (сировина, матеріали, комплектуючі і т.д.). Бюджет в основних матеріалах виводиться розрахунковим шляхом на основі прогнозних обсягів випуску.

Визначення бюджету основних матеріалів проводиться за допомогою двох основних розрахункових інструментів [5]:

- метод технологічного нормування;
- метод порівняльного аналізу рахунків.

Технологічне нормування відноситься до тієї частини бюджету основних матеріалів, що витрачається на виробничі цілі. На більшості промислових підприємств існують питомі норми витрат по видах сировини і матеріалів у розрахунку на одну одиницю окремого виду продукції. Таким чином, при наявній плановій виробничій програмі, застосовуючи технологічні норми (стандарти), розраховують виробничу потребу видів матеріальних оборотних ресурсів

на даний бюджетний період.

Суть даного методу полягає в тому, що за ряд минулих бюджетних періодів за даними оперативної звітності зіставляються обсяги виробництва і збуту з динамікою витрати матеріальних оборотних ресурсів і на основі застосування методу середньозваженої величини встановлюються норми витрат на даний бюджетний період. Потім ці норми витрат застосовуються до планових обсягів виробництва і збуту для визначення потреб в основних матеріалах.

На нашу думку, ця методика є неефективною для розрахунку потреби в основних матеріалах для виробничої діяльності промислових підприємств. Вона може використовуватися лише стосовно тієї частини матеріалів, що відносяться на збутові витрати (наприклад, на упаковання).

Після визначення кількісної потреби в матеріалах необхідно здійснити планування закупівель матеріальних ресурсів.

Планування розміру придбань прямих матеріальних ресурсів здійснюється за формулою:

$$Pr = П + Спл.к. - Зф.п. \quad (1)$$

де Pr - придбання;

$С$ - споживання;

$Зпл.п.$ - планові запаси на кінець планованого періоду;

$Зф.п.$ - фактичні запаси на початок планованого періоду.

Такий план складається по всіх необхідних найменуваннях матеріалів. У ньому містяться дані про необхідну величину імобілізації коштів у матеріальні запаси.

Плани потреб і плани закупівель матеріальних запасів формуються у складі загального бюджету підприємства, велику частину якого на промислових підприємствах займає бюджет виробництва. Виявлення структури виробничих витрат (у тому числі і матеріальних), розробка нормативів виробництва і зіставлення фактичних даних з плановими величинами складають третій аспект управлінського обліку матеріальних запасів.

У собівартості продукції промислових підприємств матеріальні витрати займають значну питому вагу. Тому в системі управління витратами формуванню норм і нормативів матеріальних витрат надається першорядне значення. Нормативні витрати матеріальних ресурсів представляють собою ту величину витрат, яку підприємство повинно буде понести у майбутньому [4].

Наступний етап складається з операцій, що здійснюється бухгалтерією: скорочення запасів сировини шляхом внесення записів про відпущені цінності в накопичувальну й оборотну відомості по запасах і фіксація кількості відпущених матеріалів на рахунку, де відбиваються дані про замовлення чи накладні витрати.

Система управлінського обліку матеріальних запасів надає детальну інформацію для аналізу витрат підприємства на матеріальні ресурси, для розрахунку розміру запасів на конкретному підприємстві і дозволяє аналізувати структуру матеріальних витрат з виявленням відхилень від планових величин.

Таким чином, основними моментами в управлінському обліку матеріальних запасів з урахуванням вимог міжнародних стандартів фінансової звітності є, по-перше, формування вартості. Приведено класифікацію витрат, що включаються до складу вартості матеріальних запасів, розглянуті фактори, що впливають на розміри і структуру даних витрат.

По-друге, витрати, що включаються у вартість матеріальних запасів, повинні нормуватися в планових калькуляціях з метою виявлення планової потреби в них і величини засобів, необхідних для їх придбання, тому що дані витрати нормуються, і в ході реалізації плану можуть виникати відхилення фак-

тичних величин від планових.

По-третє, показаний взаємозв'язок управлінського обліку з фінансовим з використанням облікових процедур. Такий взаємозв'язок сприяє реалізації обліково-аналітичної системи матеріальних запасів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Автоматизированные системы управления предприятием / А.В. Зеленков, М.А. Латкин, М.М. Митрахович. - Учеб. пособие. - Харьков: Нац. аэрокосмический ун-т „Харьк. авиац. ин-т“, 2002.
2. Бажин И.И. Информационные системы менеджмента. - М.: ГУВШЭ, 2000.
3. Зеваков А.М. Логистика материальных запасов и финансовых активов. - СПб.: Питер, 2005. - 352 с.
4. Шим Дж. К., Сингел Дж. Г. Методы управления стоимостью и анализ затрат. - М.: Информац.-издательский дом "Филинь". - 1996. - 254 с.
5. Шрайбфедер Дж. Эффективное управление запасами / Джон Шрайбфедер; Пер. с англ. - 2-е изд. - М.: Альпина Бизнес Букс, 2006 - 304 с.

ЗАВДАННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Н.В. Мацедонська.

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Підприємства олійно-жирової галузі – це, зазвичай, великі компанії, до складу яких входять багато окремих структурних підрозділів. Для того, щоб усі вони успішно функціонували, збільшували обсяги виробництва продукції та знижували її собівартість, раціонально використовували матеріально-грошові засоби, виконували свої обов'язки щодо погашення боргів перед постачальниками та державою, правильно організували та вели бухгалтерський облік, виникає потреба в щоденному внутрішньогосподарському контролі та аналізі.

Контроль як функція управління надає змогу своєчасно виявити і усунути ті умови і чинники, які не сприяють ефективному веденню виробництва і досягненню поставленої мети. Контроль виступає засобом двостороннього зв'язку між об'єктом управління і системою управління, інформуючи про дійсний стан об'єкта і фактичне вико-

нання управлінських рішень.

Роль внутрішнього контролю на підприємствах олійно-жирової галузі в сучасних умовах може виконувати спеціально створена система внутрішнього аудиту. Внутрішній аудит має істотне значення у виявленні і мобілізації наявних резервів, сприяє підвищенню ефективності і якості роботи, посиленню режиму економії, виявленню причин і умов, що призводять до втрат і розкрадань. Правильно організований контроль повинен не тільки виявляти недоліки і порушення, а й запобігати їм, а також сприяти їх своєчасному усуненню.

Прагнення власників підприємств, адміністрації та менеджерів досягти високих позитивних результатів від використання ресурсів спрямовані на вирішення цієї проблеми. Це потребує визначення ролі та повного використання можливостей внутрішнього аудиту в системі управління підприємством.

Вітчизняна практика свідчить про те, що сьо-